

СЕКЦІЯ 2. БЕЗПЕЧНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ ПЕДАГОГІЧНОГО ПРАЦІВНИКА І ЗДОБУВАЧА ОСВІТИ

УДК 374: 378.147.227

Абрамов Дмитро Олександрович,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» освітньо-професійної програми «Позашкільна освіта» Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, м. Полтава;
Лебедик Леся Вікторівна,
доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри мистецтвознавства та позашкільної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, м. Полтава

БЕЗПЕЧНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ФАКТОР ФОРМУВАННЯ В УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ ПРОФЕСІЙНИХ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ

Важливими передумовами успішного формування педагогом закладу позашкільної освіти в учнівської молоді професійних ціннісних орієнтацій є забезпечення безпечного освітнього середовища в умовах війни.

Тому важливо на основі попередніх досліджень проблеми підготовки педагогів закладів позашкільної освіти [1–7; 9; 14; 21] і проблеми організації безпечного (інноваційного, здоров'язбережувального, демократичного, корпоративного тощо) освітнього середовища [4; 6; 8–13; 15–20] сформулювати рекомендації щодо удосконалення безпечного освітнього середовища як чинника формування в учнівської молоді професійних ціннісних орієнтацій. Педагог закладу позашкільної освіти через безпечне освітнє середовище у дітей підліткового віку (який є оптимальним для формування професійних ціннісних орієнтацій), має допомогти учням у становленні їхніх ціннісних орієнтацій.

Удосконалення ролі педагога закладу позашкільної освіти у забезпеченні безпечного освітнього середовища для формування професійних ціннісних орієнтацій дітей залежить від: а) його знань педагогіки, психології, філософії,

аксіології (науки про цінності), соціології; б) уміння планувати діяльність дітей із оволодіння певною професією; в) володіння технологіями навчання; г) уміння рефлексувати; д) проводити тестування нахилів дітей; е) проводити психолого-педагогічні тренінги з формування у дітей професійних ціннісних орієнтацій.

Для удосконалення ролі педагога закладу позашкільної освіти у забезпеченні безпечного освітнього середовища для формування професійних ціннісних орієнтацій у дітей важливим є сприяння їхньому становленню як суб'єктів ціннісної сфери, для чого слід забезпечити створення таких педагогічних умов: а) усвідомлення дітьми системи ціннісних орієнтацій, яка є їм близькою; б) спрямованість роботи з дітьми на гуманістичні цінності; в) мотивації особистісного і професійного самовизначення дітей; г) розвиток їхньої активної професійної позиції; д) збагачення суб'єктного ціннісного досвіду дітей; е) комплексна теоретична і практична підготовка.

Удосконалення ролі педагога закладу позашкільної освіти у забезпеченні безпечного освітнього середовища для формування професійних ціннісних орієнтацій у дітей є поетапним, враховуючи ієрархію цінностей професії за В. Семиченко: 1) формування педагогом закладу пріоритетних життєвих цінностей дитини («рівень загального»); 2) формування орієнтацій у дітей на базові цінності, допомога в усвідомленні суті цих цінностей («рівень особливого»); 3) становлення в дитини індивідуальної системи цінностей та їх ствердження («рівень одиничного»). Отже, розвиток рефлексивної позиції дитини забезпечує суб'єктивізацію сприйняття нею професійних цінностей у закладі позашкільної освіти через самоаналіз і оцінку. Гурткова робота у безпечному освітньому середовищі закладає фундамент професійних знань, який має забезпечити особистісне, професійне, духовне, культурне становлення особистості кожної дитини. Стратегія удосконалення ролі педагога закладу позашкільної освіти у забезпеченні безпечного освітнього середовища для формування професійних ціннісних орієнтацій у дітей є однією з основних, адже у структурі особистості дитини цінності лежать в основі становлення

майбутніх професійних якостей його особистості, розвитку гуманістичної культури дитини, професійних і особистісних компетенцій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Абрамов Д. О., Лебедик Л. В. Роль педагога закладу позашкільної освіти у формуванні в учнівській молоді професійних ціннісних орієнтацій в умовах війни. *Наука і освіта в глобальному та національному вимірах: виклики, загрози, перспективи розвитку* : тези доповідей II Міжнар. наук.-практ. конф., 16–17 листоп. 2023 р., м. Лубни. Полтава; Лубни; Миргород, 2023. 284 с. С. 22–25.

2. Лебедик Л. В. Ефективні здоров'язберігаючі технології позашкільної освіти в умовах війни. *Освіта, наука та культура України в світі: мобільність, глобалізація, інклюзія* : збірник тез Міжнародного науково-практичного симпозиуму, 23-24 серпня 2022 р. / за заг. ред. З. П. Ленів. Львів, 2022. 391с. С. 150–155.

3. Лебедик Л. В. Загальнодидактичні принципи підготовки педагогів закладів позашкільної освіти на основі настанов Григорія Сковороди. *Сучасні рецепції світоглядно-ціннісних орієнтирів Григорія Сковороди*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 2–4 груд. 2022 р. / за заг. ред. к.ю.н. Д. С. Луніна. Полтава, 2022. 268 с. С. 96–99.

4. Лебедик Л. В. Оцінювання якості здоров'язбережувального середовища закладу позашкільної освіти. *Формування життєвої компетентності осіб з особливими освітніми потребами в системі позашкільної, спеціальної та інклюзивної освіти*: зб. наук. пр. за матеріалами Всеукр. наук.-практ. конф. / за заг. ред. Ю. Д. Бойчука. Харків : ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2023. 629 с. С. 128–132.

URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/10567>

5. Лебедик Л. В. Підготовка педагогів для закладів позашкільної освіти на засадах партнерства у контексті Української Хартії вільної людини. *Формування національної ідентичності українця через цінності Української Хартії вільної людини, 20-21 жовтня 2022 р.*: науковий, методичний, інформаційний збірник Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти / Редколегія: О. М. Петровський, В. С. Мисик, І. М. Вітенко, О. І. Когут, Ю. Ч. Шайнюк, Т. В. Магера, Ф. І. Полянський, С. В. Костюк, Н. Б. Стрийвус, Г. І. Герасимчук. Тернопіль: ТОКІППО, 2022. 491 с. С. 270–274.

6. Лебедик Л. В. Розвиток особистості педагогічного працівника закладу позашкільної освіти у безпечному освітньому середовищі. *Організація безпечного освітнього середовища – виклик сучасності: перспективи та рішення*, 03 берез. 2023 р. : науковий, методичний, інформаційний збірник Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти / Редколегія: О. М. Петровський, В. С. Мисик, І. М. Вітенко, О. І. Когут, Ю. Ч. Шайнюк, Т. В. Магера, Ф. І. Полянський, Н. Б. Стрийвус, Г. І. Герасимчук. Тернопіль : ТОКІППО, 2023. 416 с. С. 225–229.

7. Лебедик Л. В. Розвиток професійної компетентності педагогів закладів позашкільної освіти на основі педагогічних поглядів Григорія Сковороди. *Сучасні рецепції світоглядно-ціннісних орієнтирів Григорія Сковороди* : колективна монографія / за заг. ред. к.ю.н. Д. С. Луніна. Полтава : Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», 2022. 360 с. С. 89–97.

8. Лебедик Л. В. Соціально-педагогічні чинники розвитку креативності особистості в умовах інноваційного освітнього середовища. *Інновації в початковій освіті: проблеми, перспективи, відповіді на виклики сьогодення* : матеріали V Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, 09-10 черв. 2022 р. / Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2022. 193 с. С. 16–19.

9. Лебедик Л. В. Створення та розвиток безпечного освітнього середовища закладу позашкільної освіти в умовах воєнного стану. *Освітній менеджмент: успішні практики й*

виклики в контексті розбудови НУШ : матеріали Міжрегіон. наук.-практ інтернет-конф., 19 квіт. 2023 р. / за заг. ред. С. В. Корольок, О. В. Касьянової. Полтава : ПАНУ, 2023. 94 с. С. 51–53. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/22120>

10. Лебедик Л. В. Управління якістю здоров'язбережувального середовища в закладах освіти територіальних громад. *Проблеми, досвід та вдосконалення методичної роботи у закладах освіти* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 24 листоп. 2021 р. / за заг. ред. Г. Ф. Пономарьової. КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. Харків : ФОП Петров В. В., 2021. 455 с. С. 274–280.

11. Лебедик Л. В. Формування громадянської культури особистості через якість демократичного середовища закладу освіти. *Формування громадянської культури в Новій українській школі: традиційні та інноваційні практики* : зб. матеріалів конф. / за заг. ред. Г. Л. Єфремової, С. М. Луценко, Л. П. Івашини. Суми : РВВ СОІППО, 2020. 469 с. С. 296–301. URL : <http://dspace.puet.edu.ua/handle/123456789/8838>

12. Стрельніков В. Ю. Дослідження освітнього середовища : корпоративний імідж навчального закладу. *Імідж сучасного педагога*. 2001. № 2. С. 2–5.

13. Стрельніков В. Ю. Емоційний складник здоров'язберігаючого навчального середовища. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Сер. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)* / за ред. Г. М. Арзютова. К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. Вип. (56) 15. С. 343–347.

14. Стрельніков В. Ю. Концептуальні засади підвищення кваліфікації педагогів закладу позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю. *Освітній фактор. Всеукраїнський науково-педагогічний журнал*. 2022. С. 106–109. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/19211>

15. Стрельніков В. Ю. Критерії якості освітнього середовища в педагогічній системі М. В. Остроградського. *М. В. Остроградський видатний математик, механік і педагог* : матеріали міжнар. конф., присвяченої 200-річчю з дня народження М. В. Остроградського, 26–27 верес. 2001 р. Полтава : ПДПУ ім. В. Г. Короленка, 2001. С. 154–156.

16. Стрельніков В. Ю. Оцінювання корпоративної культури навчального закладу через якість корпоративного середовища. *Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології* : зб. наук. пр. Херсонського національного технічного університету. Вип. 2 (7). Херсон, 2012. С. 442–448.

17. Стрельніков В. Ю. Складники оцінювання якості безпечного освітнього середовища закладу неперервної освіти. *Організація безпечного освітнього середовища – виклик сучасності: перспективи та рішення*, 03 березня 2023 р. : науковий, методичний, інформаційний збірник Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти / Редколегія: О. М. Петровський, В. С. Мисик, І. М. Вітенко, О. І. Когут, Ю. Ч. Шайнюк, Т. В. Магера, Ф. І. Полянський, Н. Б. Стрийвус, Г. І. Герасимчук. Тернопіль : ТОКІППО, 2023. 416 с. С. 340–345.

18. Стрельніков В. Ю. Створення здоров'язбережувального і безпечного освітнього середовища в закладах неперервної освіти в умовах воєнного стану. *Формування життєвої компетентності осіб з особливими освітніми потребами в системі позашкільної, спеціальної та інклюзивної освіти* : зб. наук. пр. за матеріалами Всеукр. наук.-практ. конф. / за заг. ред. Ю. Д. Бойчука. Харків : ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2023. С. 235–239.

19. Стрельніков В. Ю. Створення та розвиток безпечного освітнього середовища закладу неперервної освіти в умовах воєнного стану. *Освітній менеджмент: успішні практики й виклики в контексті розбудови НУШ* : матеріали Міжрегіон. наук.-практ інтернет-конф. Полтава, 19 квіт. 2023 р. : за заг. ред. С. В. Корольок, О. В. Касьянової. Полтава : ПАНУ, 2023. 94 с. С. 63–65.

20. Стрельніков В. Ю. Удосконалення системи внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності закладу освіти на основі показників оцінювання його середовища. *Забезпечення якості вищої освіти: підвищення ефективності використання інформаційних*

технологій у здійсненні освітнього процесу : зб. матеріалів IV Всеукр. наук.-метод. конф., 13-15 квіт. 2022 р. Одеса : ОНАХТ, 2022. 528 с. С. 386–388.

21. Lebedyk L. V. Possibilities of application of the a person-centered approach in the training of teachers of out-of-school education institutions. *Scientific World Journal Issue. No19. Part 4 May 2023. P. 42–51.*

УДК 37.015.3:001.8:005

Александрович Володимир Вікторович,
здобувач третього (освітньо-наукового)
рівня вищої освіти за спеціальністю 015
«Професійна освіта (за спеціалізаціями)»
Тернопільського національного
педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка, м. Тернопіль

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ ЯК КОМПОНЕНТ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ

В умовах повномасштабної військової агресії росії, перед усіма вищими навчальними закладами постає завдання виховання активної особистості, що володіє високим рівнем свідомості та відповідальності. Як засвідчує практика, у період гібридної війни на перший план поставлено питання формування належного рівня відповідальності, що має вагомий вплив на якість виконання майбутнім фахівцем своїх професійних обов'язків. Саме майбутні офіцери мають оволодіти високим рівнем відповідальності для якісного виконання службових завдань з охорони України. Таку позицію відстоює військовий педагог О. Капінус [4; 5] у своїх наукових публікаціях. Так, О. Капінус доводить, що сучасний український військовий повинен володіти належним рівнем відповідальності ще під час здобуття вищої військової освіти, особливу роль науковець відводить соціальній відповідальності. Так, соціальну відповідальність автор трактує як «складний феномен, що виникає у результаті суб'єктивного сприйняття навколишньої дійсності на основі неухильного виконання військового обов'язку й трактується через діалектичний взаємозв'язок між особою офіцера та українським суспільством, характеризується правами й обов'язками з виконання військових статутів та наказів, охоплює усвідомлення соціальних норм і цінностей поведінки в